

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

L. Urșu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXVIII Nr. 2 (161) *** MARTIE 2025 *** 8 PAGINI ***

Parteneriat media cu Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România (UZPR)

In memoriam

Mac

Am fost foarte norocos că l-am avut prieten pe Mac. Uniți, inițial, prin pasiunea comună pentru cultură și în special pentru literatură, am împărtășit de-a lungul timpului aceleași valori spirituale.

Macavei Al. Macavei (1947-2024)

Recunosc că în privința lui Balzac, date fiind acribia și meticulozitatea lui, proverbiale, nu l-am putut depăși; citise și fișase cam tot ce a scris francezul, dar și comentariile despre viața și opera

lui. În plus, călătorise în Franța de mai multe ori anume să viziteze casele-muzeu dedicate acestuia.

Ne simțeam bine împreună, rămânând întotdeauna în relații de prietenie, prețuire și cordialitate, animați de aceleași patimi culturale pline de însuflețire. Mac m-a susținut la fiecare pas important pe care l-am făcut în viață. Devotamentul și loialitatea lui nu l-am simțit din partea nimănui așa cum a făcut-o el. Mai mult, de fiecare dată când cumpăra o carte o făcea în trei exemplare: una pentru el, una pentru fiul său și una pentru mine. Vă mărturisesc că în prezența lui, eram alt om. Cât a trăit și prietenul nostru comun, Lazăr Ureche, lucrurile se petreceau la fel. Laolaltă cu ei, am simțit și eu ce înseamnă viața.

Îmi aduc aminte că, în 2007, Mac, fiind procuror, mi-a lăsat pe masă un dosar voluminos pe care scrisese „Subiect de roman” și, după ce l-am citit, am început să scriu, pe nerăsuflăte, „Pești și parașute”, carte pe care am publicat-o în anul 2008, dedicată, firește, lui.

Alături de ceilalți colegi din corpul redacțional al revistei „Cuibul visurilor”, din care și el a făcut parte, ne-au rămas iată amintirile care ne copleșesc în derularea lor temporală, cărora nu le putem contrapune decât un gând îndurerat și pios. Astăzi, se împlinște un an de când nu mai suntem împreună, dar atâta timp cât eu sunt în viață și tu ești în viață pentru mine, dragă Mac!

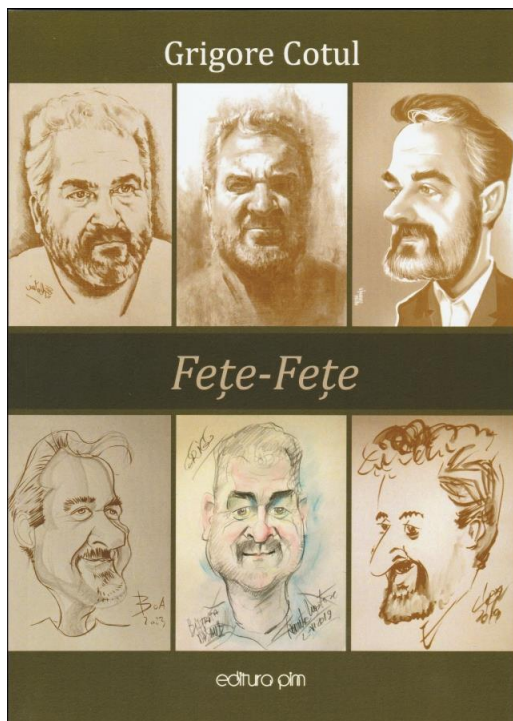
Icu CRĂCIUN

Cartea

GRIGORE COTUL, FEȚE-FEȚE

O nouă carte apărută la Editura PIM, Iași, 2024, titlul ei e vizibil ilustrat de cele șase ipostaze ale autorului de pe coperta primă, fiecare portret are semnificația lui aparte; primul din stânga sus s-ar potrivi de minune volumului *Optimistul temperat* din anul 2017, al doilea de sus, din mijloc, se identifică cu volumul *Dureri de cot* din 2022, primul din stânga, jos ar merge cu *Ironii homeopatice* din 2019, cel din mijloc jos pare a fi asemenea cu volumul *Fețe-Fețe* din 2024, iar pentru *Registru de intenții* s-ar putea ilustra cu portretul din stânga jos. Rămâne în așteptare cel de-al șaselea portret, cel din dreapta-sus, pentru cartea următoare.

Iată, așadar, fețe și fațete ale aceluiași autor atât la modul figurat prin cele cinci volume, cât și la cel propriu prin portrete sugestive ale unor

apărut în publicația *Răsunetul* de Bistrița-Năsăud,

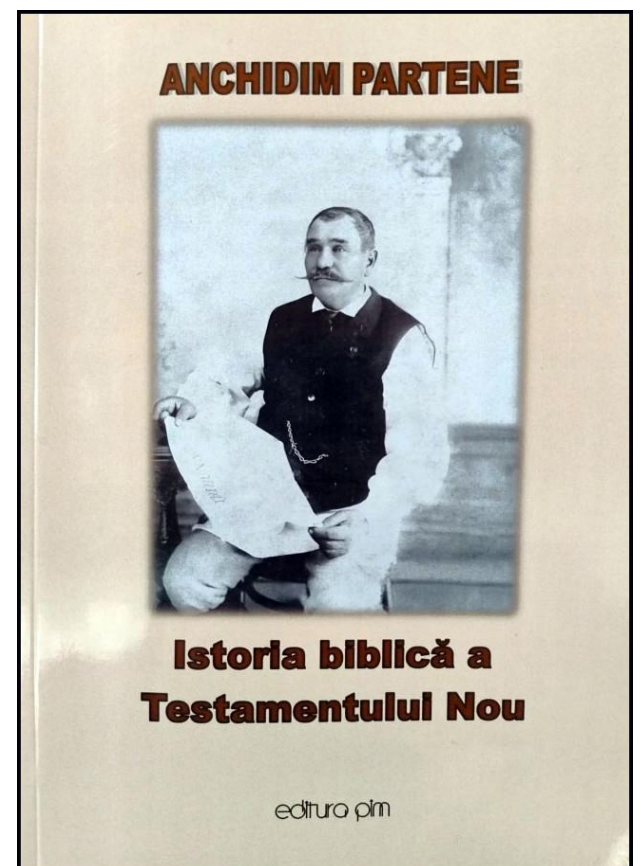
(continuare în pag. 2)

Iacob NAROȘ

Cartea

Maieru și măiereni săi

Profesorul măierean Dorel-Toader Bazga¹ a editat anul trecut la Editura PIM din Iași un manuscris intitulat „Istoria biblică a Testamentului Nou” ce a aparținut lui Anchidim Partene, manuscris olograf, datat 13 iunie 1872, și pus la dispoziție de d-na profesoară Elena Ursa. Din „Cuvântul-înainte” aflăm că Anchidim Partene s-a născut în Maieru în anul 1860. Că a fost „Dotat cu o minte scilipitoare” nu încapă nici o îndoială. Autodidact fiind, la vârsta de 12 ani a scris această „Istorie biblică...”, care, într-adevăr, impresionează cititorul de astăzi prin „acuratețea textului și capacitatea de sinteză”, „autorul, zice Dorel-Toader Bazga, dovedind o religiozitate profundă și o maturitate spirituală de invidiat”. Despre viața lui Anchidim Partene aflăm din același „Cuvânt-înainte” că a fost căsătorit cu Maria Partene, născută Avram, că a fost printre cei mai înstăriți oameni de pe Valea Someșului, fiind, printre altele, proprietarul morii din Arini, al unei mori cu fierăstrău pe Valea Măriilor, coproprietar al Băncii „Aurora”, membru al

¹ Autor de eseuri cu tentă ecologistă și epigramist talentat, a publicat în revistele *Izvorul Someșului*, *Epigrama*, *Cuibul visurilor*, suplimentul de satiră și umor *Cuibul lui Pepelea* al cotidianului *Răsunetul*, coordonat de Adela și Grigore Cotul, iar mai nou, este cuprins și în antologia cu același titlu, tipărită în 2025.

(continuare în pag. 2)

Icu CRĂCIUN

Cartea

GRIGORE COTUL, FEȚE-FEȚE

(continuare din pag. 1)

aflat deja în Anul al II-lea și la numărul 23. Putem adăuga și apartenența la Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România tocmai în ideea perfecționării proprii; ca atare, nu ne mirăm că revista *Izvorul Someșului* a devenit publicație de elită remarcată de UZPR, alături de *Cuibul visurilor*, *Maieru* și *Arhivele Bistriței*. Prin aceasta, ele beneficiază de sigla UZPR sub care au dreptul de-a publica, având atestat și mențiunea „Parteneriat media.”

Toate cele amintite se adaugă firesc preocupărilor deja consacrate, e vorba de membru al *Asociației Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud*, membru al *Uniunii Epigramiștilor din România*, redactor al revistei *Epigrama*, secretar literar al cenaclului *Satiricon al Asociației Epigramiștilor din Cluj*, director fondator al revistei *Izvorul Someșului* – publicație socio-culturală și președinte al *Asociației Culturale Revista „Izvorul Someșului”* (www.acris.ro).

Din amplul capitol al cărții de față intitulat *Epigrame – de-a valma*, vom selecta câteva direcții mai puțin comentate în alte recenzii, dar la fel de semnificative și pentru a demonstra evoluția pozitivă a lui Grigore Cotul de la un volum la altul:

Sărbători inedite și de tot hazul: Ziua frigiderului (15 noiembrie): „Orice om de caracter, / Pe durata-ntregii vieți, / Umplesc câte-un frigider / ... cu magneți.”

Ziua fericirii: „Să ne-nseninăm privirea / Și să ne-așezăm cuminiți, / Poate vine fericirea / Să rânjească printre dinți!”

De ziua frumuseții: „Aseară-n parc o tipă bine / Și chiar lipsită de pudoare, / A tot trecut pe lângă mine... / Că frumusețea-i trecătoare.”

De ziua europeană a limbilor: „Vrea să-nvețe limbi străine, / Dar, se pare, mai amână / Până va traduce bine / Din română în română.”

Ziua uitării: „Uitarea în căsnicie Mai are câte-o rugămintă, / Iar, dacă uit ce m-a rugat, / Ea ține multă vreme minte / ... Că am uitat.” Se adaugă și multe alte zile ca: a leneviei, a nudității, a sărăciei, a bărbatului, a văduvelor, a somnului, a pisicii...

Femeia – eterna poveste: în *Idilă la țară* – „Când merg la una din vecine, / Mă simte câinele

mereu, / Chiar ieri s-a atașat de mine... / De tibie, de peroneu...”

Confuzie – „La mare, o brunetă bine, / Trimisă parcă, de un zeu, / Juram că mă fila pe mine... / De nu fixa șezlongul meu!”

De la Newton până la Pușkin – „Ce-o fi vrut să spună oare / Un amic, la o amică, / De mi-a zis că sunt ușoare / Numai damele de pică?”

Poveste de dragoste – „S-au cunoscut și s-au iubit / De când munceau afară, / El... un băiat introvertit, / Ea... nerulată-n țară.”

Din cuplu – „E trist bărbatul uneori, / Că viața nu-i ușoară: / La muncă-i pus să tragă sfoară / Și-acasă-i tras pe sfoară!”

Femeia – „Deși poezii toți o cântă, / Dintotdeauna au știut: / Femeia-i declarată sfântă / Când soțu-i înger decăzut!”

Despre artă, creație, epigramă: în *Explicație* – „În epigramă-s multe teme / Pe care mă mulez, / Iar celor care n-au probleme / M-apuc să le creez!”

O părere – „De mi s-ar cere să descriu / Alaiul scriitoricesc, / Aș zice: mulți sunt cei ce scriu / Cu mult mai mult decât citesc!”

Epigrama - o scriere neserioasă?: Un scriitor mă-ntreabă curios, / De ce nu scriu ceva mai serios, / Eu îi răspund că nu-i mai mare dramă / Decât să fii subiect de epigramă!”

Unui confrate: „E drept că n-are nicio scuză / Când scrie prost, dar nu-l acuz, / Că-n loc să-i vină câte-o muză, / Îi vine-un muz.”

Politica la vârf: în *Vox populi* – „Mi-a zis un amărât: / „Eu cred că viitorul / Guvern mai prost decât, / E sigur... următorul!”

Urare unui politician: „De ziua ta, în mod firesc, / Îmi trec prin minte-atâtea gânduri / Și-atât de multe îmi doresc, / De nu-mi încap în rânduri.”

Alegere inspirată: „Într-o zi un senator / Și-a luat un labrador, / Și de atunci la el în casă / Are pe cineva... de rasă.”

Chestie de imagine: „Un demnitar, dar nu spun cine, / Nu are nici un fel de trac / Și dă pe sticlă foarte bine... / (De obicei, își ia coniac...)”

Unui ministru în funcție: „Poate-l schimbă, nu se știe, / Însă eu vă spun cinstit, / O asemenea prostie / E de neînlocuit.”

Cartea

Maieru și măierenii săi

(continuare din pag. 1)

ASTREI din 1910 și că a donat bisericii din Măgura Ilvei, în 1906, suma de 8 coroane. De asemenea, a avut patru copii:

- Constantin, învățător în Maieru, fiind comandant al Gărzii Naționale din această localitate;

- Victoria, căsătorită cu Ioan Barna (1880-1953), învățător și director de excepție al școlii din Maieru, director al revistei „Vatra” a învățătorilor din Țara Năsăudului;

- Varvara, căsătorită cu parohul Iulian Cioarba (1883-1929), colegă de școală primară cu viitorul prozator și dramaturg Liviu Rebreanu, care, după 1918, a fost găzduit de multe ori, împreună cu familia;

- Ioan (1889-1953), profesor de germană și latină, director al Liceului „Alexandru Odobescu” din Bistrița, senator și prefect al județului Bistrița-Năsăud, care a fost arestat și închis de către autoritățile comuniste, fiind ucis de acestea după 9 luni de detenție, prin inaniție.

Precizăm faptul că manuscrisul cuprinde 41 de istorisiri biblice, „compilate, cum scrie Dorel-Toader Bazga din cele patru evanghelii și expuse în ordinea cronologică a evenimentelor”.

Valoarea documentară a acestei lucrări este incontestabilă. Așa cum stă bine unei lucrări de acest gen, editorul a așezat, în continuare, și fotocopiile fiecărei pagini, iar la ANEXE a pus fotografii din viața acestui om de ispravă al Maierului.

Îl felicit pe profesorul Dorel-Toader Bazga pentru pasiunea și efortul depus în editarea acestei cărți.

Icu CRĂCIUN

Sunt convins că autorul cochetează cu politica doar pentru a-i cunoaște pe cei în cauză la fața locului, chiar de jos și chiar mai sus. În urma acestor introspecții, mulți dintre cei vizați vor face fețe-fețe când vor fi prinși în vreo epigramă. Celelalte teme sunt deja consacrate: viața în cuplu, soacra, medicale, educație, adulterul, demagogia, educația, pensiile speciale, veleitarii, încornorații, vanitoșii, socialul etc.

Iacob NAROS

Istorie măiereană

Despre „Contribuții la monografia comunei Maieru–Năsăud. Însemnări pe robojul vremii” al lui Emil Boșca-Mălin

În *Națiunea română* (cotidian politic, economic și social), anul X, nr. 121, de duminică, 31 mai 1936, găsim, la pagina a doua, o recenzie *Milu Mălin: Maieru*, semnată de Horia Stanca, având ca temă volumul *Contribuții la monografia comunei Maieru–Năsăud. Însemnări pe robojul vremii* al măiereanului Emil Boșca-Mălin, jurist, avocat, jurnalist, politician, dar și etnolog, volum semnat sub pseudonimul Milu Mălin. Precizăm că această lucrare a fost publicată la Tipografia *Românul* din Cluj în anul 1936, fiind una dintre primele încercări de alcătuire nu a unei monografii a comunei Maieru, ci a unor „însemnări asupra comunei noastre”, cum spune M. Mălin în *Cuvânt înainte*.

Redăm mai jos recenziile despre care am amintit la începutul articolului, mulțumindu-i d-lui dr. Alexandru Dărăban pentru faptul că ne-a semnalat-o:

Milu Mălin: Maieru

Monografiile satelor noastre au început să fie privite cu o deosebită condescendență. Dacă înainte cu câțiva ani, satul ardelean nu-și avea decât monografia Rășinarului întocmită cu adâncă

pricepere și deosebit talent de Victor Păcală, astăzi avem o sumedenie de monografii detaliate a mai multor sate-tip, lucrute cu îndemânare de oameni bine pregătiți.

Curentul de sociologie monografică, curent care face astăzi școală în Germania și care formează la noi preocuparea de bază a institutului de sociologie de la București, a pătruns de interes cercurile chemate să descifreze pe cale monografică din intimitățile satului, aspectul nostru social. Echipele regale, trimise anual în diferitele sate înzestrate cu specificul respectivei regiuni, au adunat un material prețios pentru monografizări. Dacă uneori lucrările acestor echipe poartă și greșeli ele se datorează numai chestionarului, care uniformizează oarecum aspectul satelor și mai ales a lipsei unei cunoașteri mai profunde a specificului satului, membrii echipelor fiind adeseori complect străini de regiunea respectivă. Sunt însă greșeli de o importanță redusă, dată fiind pricepera și experiențele celor însărcinați cu explorarea terenului social.

Un vlăstar al unui sat, intrat cu întreaga lui ființă în ambianța locului, va putea oferi cele mal

prețioase contribuții monografice, atunci când preocupările lui intelectuale au aprofundat problemele de sociologie.

Iată de ce volumul dlui Boșca Mălin capătă o importanță excepțională în contribuția pe care o aduce monografiei satului său natal, Maieru din Năsăud.

Dela primele date ale existenței sale, satul Maieru, semnalat la 1440 în donația soției regelui Albert I, către comitele săcuilor Mihail Jakch, credincios servitor al ambițiilor ei de stăpânire, este purtat prin filiera istorică a bogatului său trecut.

Împrumutând numele, după unele păreri, dela latinescul maior („in possessione maior”, maer, Maieru), după altele dela nemțescul Mayer-meier,

(continuare în pag. 3)

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Istorie măiereană

Despre „Contribuții la monografia comunei Maieru-Năsăud. Însemnări pe robojul vremii” al lui Emil Boșca-Mălin

(continuare din pag.2)

satul năsăudean Maieru își probează existența unei formațiuni politice încă din timpul năvălirilor, cari au pustiit regiunea plină de bogății, a Rodnei. Mai târziu la 1450, cu prilejul zalogirii văei Rodnei, se amintește că „în po-sesiunea Maieru” s’au găsit cinci sesiuni iobagiale, stăpânite de 5 voevozi locali.

Semnalat apoi în timpul conflictului lui Ștefan cel Mare cu craiul Matei Corvinul, care obligă pe măiereni „să apere granița”, satul Maieru intră probabil în posesiunea Moldovei, din care abia mai târziu revine în documentele bistrițene ca plătitor de dări. De aci înainte documentele, foarte frecvente privitoare la Maieru se succed până în 1733 cu aproape același

conținut de litigii judiciare din cumpărări, vânzări și altele asemenea. La această dată, Maieru are 1265 locuitori și este „un sat curat și frumos”.

Anul 1763 aduce militarizarea văei, iar Maieru devine sediul centuriei a 10-a. Documentele din această, cea mai frumoasă, epocă a întregului ținut s’au prăpădit în revoluția dela 1848.

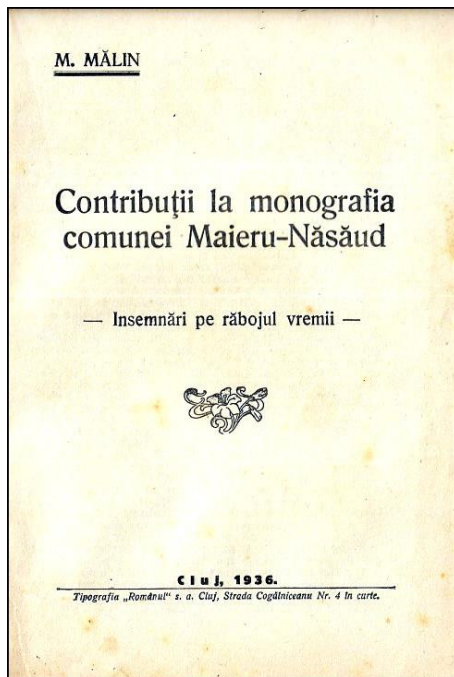
Dar nu numai istoria comunei își are în volumul d-lui Boșca-Mălin detalieri importante. Cu iscusința unui cercetător întreprid, d. Boșca-Mălin evidențiază istoricul bisericei comunei Maieru și apoi a școliei, ambele trecute prin vitregii explicabile. Bărbații de seamă ai comunei sunt obiectul unui capitol de omagiere. Nicodim Bob, căpitanul George Ilieșiu, poetul Iustin Ilieșiu și alții, cari au

ilustrat comuna cu numele lor, sunt citați cu inedite amănunte biografice. Ca încheiere autorul indică procesul foarte interesant al seriei de comune și cătunuri dezvoltate din satul Maieru, iar ca adaus ne dă câteva detalii emoționante din viața micuței Ileana, amanta grofului episcop Zichi.

D. Boșca-Mălin reușește să ne dea o prețioasă contribuție pentru o viitoare monografie a satului Maieru. Înzestrat cu talent și cu multă destoinicie, autorul prinde momentele importante din ceace poate oferi un aspect interesant în viața arhilungă a unei comune. Am regretat desigur să nu găsim și detalii de folklor, privitoare la regiunea explorată. Mai ales pentru faptul că un volum referitor la folklorul unei atât de vechi comune ne-ar fi dat lucruri inedite. Am desprins însă din introducerea d-lui Boșca-Mălin toate dificultățile cari l-au împiedicat să ne dea o monografie complectă și cari din pur spirit de șicană distrug orice entusiasm creator.

Horia Stanca

A consemnat Viorel-Daniel PARTENE

Eveniment

„Izvorul Someșului”, pur și simplu revistă de cultură și artă

A apărut, recent, un nou număr, numărul 15, al revistei "Izvorul Someșului", revistă editată de Asociația Culturală Revista "Izvorul Someșului" cu sprijinul Consiliului Local Șanț. Director fondator: Grigore Cotul, redactor-șef: Leon Iosif Grapini, "blindați", ca să zicem așa, de Adela Cotul, Alexandru Dărăban, Dănilă Filipoi, Maria Forogău, Lucian Claudiu Grapini, Ana-Floarea Hanciuc și Valer Pop, redactori. Să nu-i uiți, Darie!

Revista are 126 de pagini, fix 126 și găzduiește peste 60 de autori: Prima pe listă e Laura Poantă, medic de profesie, doctor în medicină, dar și artist plastic și scriitor de vocație, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Artiștilor Plastici din România. Și lista ar putea continua, dar noi dăm o fugă, mai întâi, până la pagina 77, unde Laura Poantă scrie negru pe alb: "Creativitate înseamnă și satisfacția unui diagnostic corect, și o operație reușită, și o pictură frumoasă, și un eseu inteligent." Cred că ați înțeles aluzia și putem continua, căci urmează 10 pagini cu lucrări de pictură, peste 80 la număr. Un adevărat spectacol de lumină și culoare. "Să sparie gândul!", vorba cronicarului moldav.

Dar să revenim. Primul pe lista prozatorilor este Radu Țuculescu, și el scriitor și artist profesionist în domeniul muzicii clasice, nepot al marelui Ion Țuculescu, pictorul diletant, cum i se mai spunea, o personalitate complexă, biolog și medic, dar s-a făcut cunoscut mai ales ca pictor.

Așchia nu sare departe de tăietor.

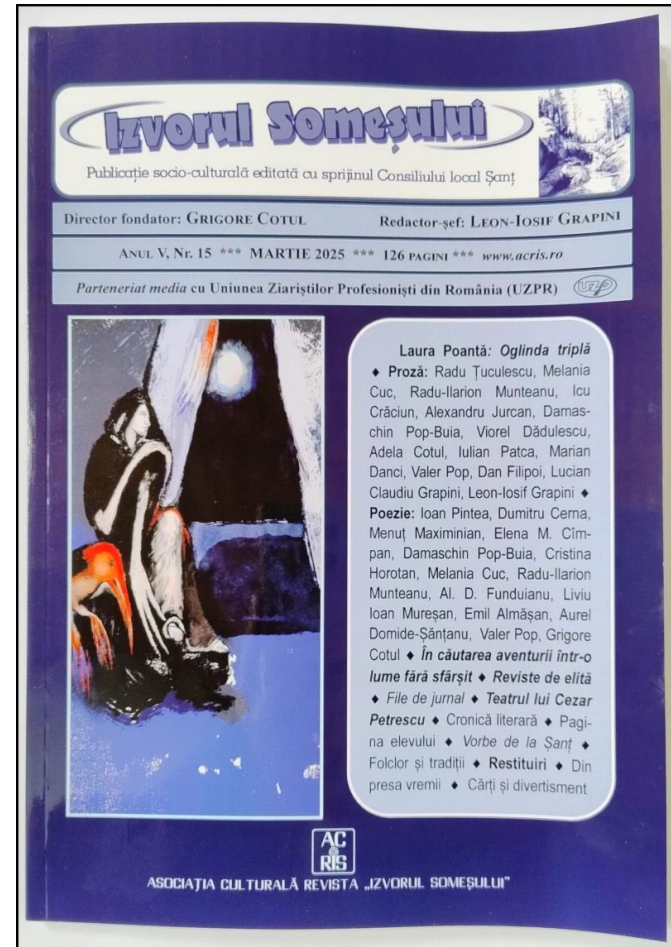
Radu Țuculescu este prezent cu o proză care se citește dintr-o răsuflare: *Răzbunarea*, dar noi dăm un citat din textul Melaniei Cuc, intitulat "Iisus cel bătut în cuie de cositor":

"Mătușa, profesoara de rusă, nici nu mă iubea, nici nu mă ura; observa că exist doar atunci când îi șterpeleam gazeta tipărită la Moscova, o boțeam, le făceam paginilor ei preferate urechi preferate urechi de măgar. Urât obicei, de care Iisus al meu cel bătut în piroane jumătate argint, jumătate cositor nu s-a îndurat să mă vindece nici până în ziua de azi."

"Concierto d'Aranjuez" e semnată de Radu – Ilarion Munteanu și se citește cu sufletul la gură. Mai multe nu vă spun, citiți revista. Icu Crăciun: "Cine rupea așișele ?", o poveste savuroasă din alte vremuri, care-și mai păstrează și azi prospețimea.

Autorul din Maieru mai semnează două cronici literare: "O nouă carte despre Liviu Rebreanu" de Iacob Naroș și "O nouă ediție din opera lui Pavel Dan" de Aurel Podaru, din care cităm: "Iată că în anul de grație 2023, Aurel Podaru a îngrijit o nouă ediție din opera lui Pavel Dan, intitulată, semnificativ, «Urcăneștii» (Ed. Școala Ardeleană Cluj-Napoca, colecția *Mari scriitori ai Trtansilvaniei*) și tot el scrie despre "Teatrul lui Cezar Petrescu"; Alexandru Jurcan, cu umoru-i binecunoscut, două proze scurte: *Noapte la bancomat* și *Pantalonii de rezervă*. Povestea Adelei Cotul, o prozatoare pe care se poate conta, vă asigur, se intitulează "După douăzeci de ani". Enigmatică poveste. Viorel Dădulescu zice și el ceva despre femeii, cam ambiguu, dar le zice: "Cu fetele nu poți și niciodată." Iulian Patca, *O după-amiază de vară*, care te pune pe gânduri, "Mâna prin ușă" de Marian Danci: "Năsăudul are un prozator talentat", vorba lui Icu Crăciun, care a și scris recent despre acest prozator. Dan Filipoi: "Moș Vasile aprinde casa". Îl privește, e casa lui, am zice noi. "DEX 306-307" de Leon Iosif Grapini. Nu comentez, e cazul să mă documentez mai întâi.

Poezie semnează: Ioan Pinte, Dumitru Cerna, Menuț Maximilian, Elena M. Câmpan, Cristina Horotan, Melania Cuc, Radu Ilarion Munteanu, Al. D. Funduianu, Emil Almășan, Liviu Ioan Mureșan, Aurel Domide-Șanțanu, Valer Pop, Grigore Cotul, epigramist și poet de calibrul. La pagina elevului: Veronica Georgiana Hodoroga, Octavian Florin Boanchiș, Silviu Iustin Gabriel Grapini. Olimpiu Nușfelean, autorul unui superb eseu, scrie, printre altele: "Se vorbește de o vreme de sfârșitul romanului. De sfârșitul modernității? M. K. mătrurisește că «cei doi mari filozofi (v. Husserl și Heidegger, n. n.) au dezvăluit ambiguitatea acestei epoci, care e degradare și progres deopotrivă și care, ca tot ceea ce este omenesc, își conține germenul sfârșitului în propria naștere.» Dar am putea spune că romanul, ca operă transfiguratoare, cu putere de transfigurare prin propria logică, își poate găsi nașterea în propria finitudine. Renaște prin ardere. Prin ardere estetică, dacă mi se permite să mă exprim astfel. «Noi cei de azi suntem nevoiți să

mergem mai departe decât am fi crezut odată că putem ajunge, să ieșim în larg, până când rămânem cu totul singuri, lipsiți de orice sprijin», spunea Ernest Hemingway într-un interviu. Iată-ne, azi, ajunși într-o lume despre care nu credeam că poate fi posibilă. O pădure întunecată fără margini. Aflat în «largul» - sau în «adâncul» ei, cum se mai descurcă romancierul care, prin condiția sa, este lipsit de orice sprijin?

În acest număr mai semnează: Iacob Naroș (*Pagini de jurnal*) Marco Balzano (cronică literară), Mircea Daroși, Dănilă Filipoi, Liviu Păiuș, Toader Dorel Bazga, Alexandru Dărăban și alții.

"Izvorul Someșului", o revistă care se respectă și își respectă cititorii.

La mulți ani, "Izvorul Someșului!"

Aurel PODARU

Natură**Primii nămeți și sticleți**

rărit, fiind vânduți ilegal, drept animale de companie.

Mi-am amintit de o localitate arădeană în care auzind zeci de sticleți, m-am apropiat de acel loc în speranța de a mă delecta privindu-i. După ce mi-am zgâit zadarnic ochii prin livada de unde se auzeau ciripind, mi-am oprit privirea spre o volieră în care erau închiși laolaltă cu niște cinteze. Câtă cruzime, ignoranță și lăcomie! Oare câți stiglit (locuitorii acelei zone îi numeau astfel după numele german al acestei specii: *stiglitz*) ajung chiar și în 2024 pe piața neagră? Cum să-i ți în spatele gratiilor când însăși zborul simbolizează libertatea?

Încep o coborâre vertiginoasă până ajung

Porcul cu premoniții

Foto: Dorel-Toader Bazga

Ieri a nins ca-n cuaternar. În 24 de ore s-a depus un strat de zăpadă de 45 cm! Urc pe urmele făcute de mașinile 4x4 și admir căciulile stâlpilor de gard, mari cât o zi de post. O pereche de corbi spintecă văzduhul cenușio-pustiu. Încolo, nici o mișcare. Parcă și vântul se sfia să mângâie troienele adunate.

Abia după vreun sfert de oră, 3 umbre fugare poposesc la o arucătură de băț de mine. Se anină pe tulpinile veștede de cicoare și încep a cărăbăni semințe de parcă se grăbeau să prindă vreun tren. Ghemotoace superbe, cu baza ciocului muiată-n roșu aprins: sticleți, veritabili sticleți. Conform legendei,ăștia au cules până și raze din soare, darămite semințe de cicoare! Bijuterii cu pene, asta sunt. Deși comuni, braconajul i-a mai

Roade sub ninsoare

Foto: Dorel-Toader Bazga

Sticlete (*Carduelis carduelis*) delectându-se cu semințe de cicoare

Foto: Dorel-Toader Bazga

sub un măr încărcat de fructe bine coapte. Sunt o mulțime. Doi-trei saci pe puțin! Ar trebui să fie un festin pentru mierle și cocoșari, dar parcă toate păsărelele au fost răpite de *gentilis* ori *nisus*.

Ajung iar într-o zonă cu case. Un nene cocoțat în balcon își anină instalația cu beculețe pentru sarbătorile de iarnă. La vreo 10 case distanță, câțiva porci albi înoată prin zăpada mult mai albă. Doi dintre ei s-au proptit tocmai lângă o afumătoare, pufăind melancolic. Premoniție?

Mă retrag din mrejiile satului într-o livadă cu pomi bătrâni. E ora albastră, târzie. O ciocănitoare pestriță mare încă mai ciupește ramurile unui nuc vânjos. Apoi bate-n lemn.

23.11.2024

Dorel-Toader BAZGA

Natură**Pe vechiul traseu**

un doctor de copaci (bărbătuș de ciocănitoare pestriță mare (*Dendrocopos major*)), care tocmai opera un măr tânăr, suferind prematur de larvarită galopantă. Stăm la taifas vreo 10 minute, după care întind pasul spre Balta Albastră, un loc de poveste.

Într-o poiană năpădită de spini, timp de un sfert de oră am prilejul rarism de-a admira o pisică sălbatică. E zdravănă, cu o coadă cât un sucitor. Ceața și ploaia mă împiedică să scot cadre bune, dar senzația momentului e de nedescris. Felina caută frenetic o pradă, încordându-se și ciulindu-și urechile în scurte răstimpuri. Toată scena se petrece la vreo 50 de metri de case, pe fondul zgomotelor rurale. La Valea Podinii, împărătușul păsărilor (*Troglodytes troglodytes*) se joacă de-a

O căprioară (*Capreolus capreolus*) ce aterizase forțat

Foto: Dorel-Toader Bazga

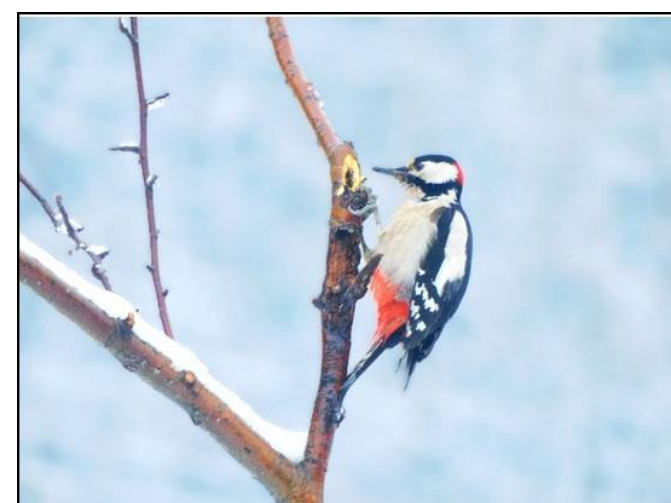
De ani buni parcurg în fiecare iarnă un traseu prestabilit, tare drag mie: Dealul Poienii (Maieru) - La Dinamitieră (Poiana Ilvei) - Balta Albastră (Măgura Ilvei) - Valea Podinii - Valea Urzii - Pompce (Maieru). De-a lungul său am trăit experiențe de neuitat alături de șoimi călători, șorecari ca omătul, căprioare fotogenice, vulpi râioase sau pescărei (*Cinclus cinclus*) care aveau mereu fir întins la obleți. Ce îmi rezerva drumeția de azi? Abia așteptam să descopăr!

Aventura începe cu observarea unor înaripate comune în zonă: pițigoii, vrăbii, corbi. După Curmătură, un cocoșar se fandosește prin ramurile unui frasin. Cerul de plumb este îmbrobodit cu o basma de ceață, din care începe să țărâie o enervantă „ploaie de jneapăn”. Pătrund în Măgura Ilvei. În prima livadă mă împrietenesc cu

Pisică sălbatică (*Felis silvestris*) la vânatoare

Foto: Dorel-Toader Bazga

Ciocănitoare pestriță (*Dendrocopos major*), în timpul operației pe măr

Foto: Dorel-Toader Bazga

vașea-scunselea pe sub roțile unui tractor aflat în concediu de muncă. Nu prea departe, un impozant huhurez mare decolează de pe vârful unui stâlp de electricitate. Zbor elegant și silențios, cum numai la strigiforme întâlnești!

Mă apropiu de Valea Urzii. Trei căprioare sprintăre își bat joc de autofocusul aparatului meu de fotografiat, postându-se îndărătul unui gard din sârmă. Doar una îmi intră mai bine în obiectiv, săltând grațios prin zăpada puhavă. Trec apoi pe lângă clăi jumulate bine de ciute, a căror urme brăzdează costișele. Sub Pompce, în ferestruica unui horn „antic și de demult”, moțâie un huhurez mic (*Strix aluco*). Un final mai fericit nici că se putea!

06.01.2024

Dorel-Toader BAZGA

In memoriam

In memoriam Tudor Jarda (11 febr. 1922 – 13 aug. 2007)

L-am cunoscut târziu – era moșneag,
Doar ochii mai păstrau aprinse căutări;
Privea lumea din sat, prin cântecul cel drag –
Tezaur rânduie în multe prelucrări -.

Frumoase hori și limpezi ca apele de munte –
Le-a adunat maestrul în magica-i desagă,
Cei iubitori de cântec în pace să le-asculte
Și viața să le fie, pe Ilve, mult mai dragă.

Dacă ascuți o „hore”, de-a noastră – „De strigat”
Ori line hori de joc – „De amăgit”,
Nu poți să nu fii mândru că te-ai născut la sat,
Un sat cum rare sunt, din câte-am întâlnit.

Un sat care avea, pe polițe de brad,
Aleasă zestre adusă de fii ce-au răsărit
În satul de sub munte, de carte cu mult drag,
Lumină aducându-i, la timpul potrivit.

De pomenire, vrednică oricând, rămâne
Întâiul dascăl ce-a-nfiripat un grup
De cântăreți aleși de cântece bătrâne;
Dovadă, peste vreme, e poza de sub nuc.

Leon Leonte rămâne întâiul dirijor,
Școlit, la vremea lui, în școlile străine;
S-a-ntors în Ilva Mare dascăl poruncitor
Și-n Leșu trecea dealul, spre-a împlini ce-i bine.

Doar cântece de grup și al bisericii cântec –
Au fost atunci cântate, în chioșc și în anvon,
Urmându-i lui Leon alți dirijori cu suflet,
Până avut-a Leșul și parte de un DOMN

COMPOZITOR cu drag de tot ce-i țărănesc –
În cântec, în culoare, în sfântul strai străbun,
În sfintele bucate pe care le gătesc
Femei cu trupuri coapte la umbră de alun.

Părea de-al lor – născut acolo-n sat -,
În mândrul port curat și alb cum e lumina,
Rostind vorba în grai – în graiul cel lăsat
De bunii și străbunii ce-n lut își duc hodina -.

La cântec s-adunau sătenii în șirag,
Uitând de lucrul casei ș-a vremilor povară;
Sub pavăza de dascăl dibaci, cântau cu drag,
Purtând și bucuria că-s cei mai buni din Țară.

Cei vârstnici, câteodată, aduc în vorba lor
Povești din vremuri duse alături de Jarda,
Când oala cu găluște fierbea într-un cuptor
Și butea cea cu vin o deschideau cu barda.

Și, încălziți de cântec de-aLEAN și de **jinars**,
Se adunau șirag bărbat lângă bărbat,
În tropot din bătrâni condus către hăițaș,
Să-și răcorească trupul de dor înfierbântat.

Și iar se întorceau lângă cuptoru-ncins
Și zăboveau, o vreme, la oala pântecoasă,
În trișcă, pe-ndelete, se apucau de zis,
Până când zorii zilei se strecurau în casă.

Polog picau apoi, de-a valma, pe un pat
Împrospătat de gazdă cu fân mirositor
Picat din gura coasei, de fete adunat,
Pentru hodină bună și vis prevestitor...

Acele vremuri bune sunt duse pe vecie.
Rămân de-acum poveste cuprinsă într-o carte,
S-o afle cititorul care ar vrea s-o știe
Și el s-o povestească, la alții, mai departe.

(Eveniment organizat la Leșu, B-N, 07. 09. 2014)

Foto.: Leșu, 2003, când satul a sărbătorit
400 de ani de la prima atestare documentară.
Suntem după vernisajul de grup: Ioana Precup, prof.
Andrei Bălan și Gabriela Marica (măritată Leșan,
care lipsește din poză). Mai sunt: compozitorul
Tudor Jarda, Veronica Oșorheian, surorile Ana și
Mărioara Precup și două persoane neidentificate.

Publicată (fără poză) în Veronica
Oșorheian, *Anotimpul macilor*, Editura *Ecou
Transilvan*, Cluj-Napoca, 2018, p. 87.

Veronica OȘORHEIAN

In memoriam

**Un nou volum în memoria lui Pavel Dan,
într-o ediție îngrijită de Aurel Podaru**

Un nou volum, despre opera lui Pavel Dan,
ediție îngrijită de prozatorul și publicistul Aurel
Podaru, urmează a vedea lumina tiparului. Este vorba
despre *Bibliografie Pavel Dan – Opere*, volumul IV
(glosar, bibliografie, indici).

Pavel Dan (n. 3 septembrie 1907, Clapa,
comitatul Turda – d. 2 august 1937, Cluj) a fost un
scriitor român, un prozator înzestrat cu un robust
talent literar, unul din reprezentanții cei mai
importanți ai transilvanismului literar românesc. În
scrierile sale a tratat subiecte inspirate din viața aspră
a țaranului român transilvan, de multe ori talentul său
fiind asemănat cu cel al scriitorilor Ion Agârbiceanu,
Ion Slavici și Liviu Rebreanu.

Scriitorul Aurel Podaru este originar din
același areal transilvan cu Pavel Dan, o mare parte
din scrierile sale fiind dedicate în memoria acestuia.
Amintim: „Amintiri despre Pavel Dan” (în
colaborare), Editura *Limes*, Cluj-Napoca, 2003;
„Pavel Dan și Blaful” (în colaborare), Editura *Clubul
Saeculum*, Beclan, 2007; Pavel Dan, „Literatură
populară. Caiete”, Editura *Clubul Saeculum*, Beclan,
2007; Pavel Dan, „OPERE (I – III)”, Editura *EIKON*,
Cluj-Napoca, 2012; „Pavel Dan, Bibliografie”,
Editura *Școala Ardeleană*, Cluj-Napoca, 2016; Pavel
Dan, „Ursita”, Editura *MEGA*, Cluj-Napoca, 2017;
Pavel Dan, „Iobagii”, Editura *MEGA*, Cluj-Napoca,
2018; „Pavel Dan și Tulcea”, Editura *Casa Cărții de
Știință*, Cluj-Napoca, 2019; Pavel Dan, „Urcăneștii”,
Editura *Școala Ardeleană*, Cluj-Napoca, 2023.

Volumul care urmează să fie publicat se
deschide cu o *Prefață la ediția I – inscripții pentru
ultimul „act” al ediției Pavel Dan*, semnată de
regretatul critic, teoretician și eseist Ion Vlad, acesta
afirmând: „*Bibliografia* (am numit volumul un ultim
„act” al deplinei edificării a *Bibliografiei Pavel Dan*)

e departe de a fi doar un „sumar” al volumelor și
antologiilor, al studiilor și articolelor, al
manifestărilor organizate în memoria scriitorului.
Probitatea științifică, implacabilă, e prezentă în
calitatea notelor și variantelor și în indicele de natură
să producă cititorului convingerea că avem de-a face
cu un document de istorie literară în totul exemplar.
Volumul are calitatea unui *document* elocvent,
luminând biografia și istoria creațiilor. Impresionează
viața lui Pavel Dan, sfâșietoarele sale mărturii,
încrederea în creație, proiectele și tulburătoarea sa
forță morală, până la ultimele clipe ale vieții în
destinul literaturii sale.” „Ediția Aurel Podaru are
meritul – poate cel mai însemnat – de a reface istoria
receptării și a situării în context istoric – a
percepțiilor criticii literare”, *Bibliografia* devenind
„ea însăși o componentă inalienabilă a ediției de
Opere”, „pledând pentru un scriitor situat organic în
teritoriile viabile ale literaturii.”

Perioada la care se referă lucrarea de față este
cuprinsă între 1938, anul în care Pavel Dan își face
debutul în literatură, și 2023, însumând un număr de
85 de ani.

Prima parte a *volumului* cuprinde: edițiile în
limba română (1938-2023), prezența scriitorului
în antologii, culegeri și volume colective (1979-
2009), edițiile în limbi străine (1942-
2007), monografiile, studii și evocări în volume (1967-
2007), schițe și nuvele, studii, recenzii și articole
apărute în periodice (1930-1979).

A doua parte cuprinde *referințe critice* care,
de-a lungul vremurilor, au apărut în periodice , în
volume sau în alte lucrări.

Urmează un alt capitol, *Evenimente dedicate
lui Pavel Dan*: lansarea ediției critice integrale Pavel
Dan, activitatea Societății de lectură Pavel Dan,

Lirica

ORIZONT

Printre fagii din pădure
Cerbii trec în pas domol,
Eu pe vițele de mure
Stau întins ca pe-un covor.

Într-un copac, pe creangă strâmbă,
Două vrăbii stau de vorbă:
Una zice cip-cirip
Cealaltă ci-rip-ci-rip.

Pe la marginea pădurii,
Mic, rotund, ca o păstăie,
Își arată cerul gurii
Cărăbușul fără straie.

Și visez noi orizonturi
Spre Câmpiile asire:
Cele rele să se spele,
Cele bune să se-adune.

Victor MOLDOVAN

simpozioane, colocvii, manifestări aniversare,
omagiale și comemorative, prelegeri pe tema vieții și
operei scriitorului.

Volumul se încheie cu *Nume de autori*,
cuprinzând: autori de volume (cărți proprii, antologii,
istorii literare, dicționare), eseuri, articole, studii,
note referitoare la opera lui Pavel Dan, menționându-
se și îngrijitorii de ediții, prefațatorii sau/și
postfațatorii, graficienii sau traducătorii.

Un „monument pentru noi generații de cititori
ai operei indelebile a lui Pavel Dan” (Ion Vlad).

Viorel-Daniel PARTENE

In memoriam

**Poeme din „Cântec spre seară” – volum memorial,
la 75 de ani de la nașterea lui Andrei Moldovan (2 februarie 1949 – 30 octombrie 2020)**

cântecul apei

ca să treacă pe țărmul de dincolo
unde numai Iacob a mai rămas
în așteptarea Îngerului
a trebuit să renunțe mai întâi
la tot felul de bagaje
care de fapt
nici nu mai erau ale lui
a fost nevoie să se declare străin
apoi să fie
și să sufere pentru asta
pentru ca apa să îi cuprindă picioarele
cu rost

în urmă cântecul apei
sfășietor
în care apă nu mai e
nici sălcii și nici râu nu sunt
iar sorii cerurilor dintâi
tocmai se îneacă
curgerea curgere nu-i
pentru că numai oamenii curg
unde va curg
ca o lamentație deplină
apoi
picioarul desculț
atinge țărmul
unde Iacob așteaptă
și nici măcar nu este el Îngerul

doină

cocorii ce zboară pe cerul de deasupra mea
nu zboară deasupra mea
ochiul verde și adânc al inimii
spune tuturor că nu mă vede
cuvinte rotunde ca și cele în muchii
în vânturarea lor nesfârșită
de mine nu se lovesc

de bună vreme
doar în ape nenăscute mă caut
când căutare se poate numi
atingerea
umbrei ce-mi stă în preajmă
ca un cântec de pământ –
a umbrei ce ești

ceasul visării

iubirile-mi
prin văile cele fără de capăt treceau
și era către seară
amurgeau toate
în lumina leneșă ce a mai rămas
până la ceasul visării

amurgeau și ele fără oprire
văile își pierdeau marginile
își pierdeau munții
își pierdeau colinele
până și șoptitoarele ape le pierdeau
așa din seninul uitării
sau poate-al durerii

iubirile mele
mă opream să le dau cale
în revărsarea lor fără de mine
rătăcînde erau
vai numai rătăcirii
către ceasul acela

cântec din frunză

nu
moartea nu-i
cea mai neagră pasăre
a cerului –

nu
viața nu-i
cea mai albă pasăre sub
bolta ochilor

ciudată iarnă bântuie în lume

suflet geamăn

cu fiecare zi ești mai aproape de moarte
o, suflete al meu geamăn
care aș putea fi chiar eu
dar nu sunt
cu toate că licărirea luminii
îmi pare la fel de părelnică
când caut mâna grea a veșnicului
de care să mă sprijin
și alunecare e totul
alunecare și numai alunecare
o, geamănul meu suflet

Înviere

părelnic se leagănă frunza
pe veșnice ramuri de plop
trece pe marginea lumii
înțeleptul Esop

clatină-se lumea din toate
ale ei încheieturi bătrâne
Esop ca o taină prelungă
drept încă se ține

neliniști de stele smintite
o-mprăstie-n întinderi tulburate de lună
Esop înțeleptul cu grijă
în desagi o adună

o poartă-n grădina-i pîtită
la umbra unui behăit de miel
și o răsădește cu grijă
în stratul de pătrunjel

nu am mai scris...

nu am mai scris nimănu
numai pentru faptul
de a fi fost cocorul
mereu călător
în frumusețile altor vremuri
dusele

nu am mai scris nimănu
numai pentru faptul
de a fi fost freamătul
serii
fără de înserare

nu am mai scris nimănu
numai pentru faptul
de a fi fost stropii de ploaie
visând
împărăția mării

nu am mai scris nimănu
numai pentru faptul
de a fi fost humus
roditor fără vină

psalm

până spre zare
cocorii
aripe uriașe deschid
curge-n etern ce-ndrăgirăm
mit după mit

oglanda care ne ține
tremură
în haina ei largă
silaba vărsată-n iubire
rămâne întregă

cu tot ce-am zidit se ridică
doar prin cuvinte
căderea
când sacră ne este vorbirea
și sacră tăcerea

murim și ființăm deopotrivă
în marea ce-nalță
deplină
clipa eternă-n înalturi –
Limba Română

odihna artistului

odihna lui –
o cufundare în mîl
sărutul dat pe ochi
de mătasea broaștei

niciodată nu a fost prinț

pe o planetă
când lucrurile fug
de contur

cântec din urmă

plaiul mioriței
a-nghețat mai ieri
nu se mai zărește
urmă de oieri

haitele de lupi
se reped la lună
cum de frig prin brazi
stele se-adună

unde e oierul
ce din răsărit
scapără cu lame
albe de cuțit

Din *Cântec spre seară*, Editura Școala Ardeleană. Volum memorial, la 75 de ani de la nașterea lui Andrei Moldovan (2 februarie 1949 – 30 octombrie 2020); Ediție îngrijită de Ioan Pinteș și Menuț Maximilian. Cuvânt-înainte de Menuț Maximilian; Pe copertă: Marcel Lupșe, „Pădărie – Dansul îngerilor”, ulei pe pânză, 150 x 100 cm, 2023.

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Eseu**Viață de câine (?)**

Eram la plimbare, la tura de seară, obicei pe care îl cultiv mai cu constanță în ultimii ani, de când oasele și încheieturile trebuie dezmoțite mai des după munca de birou.

Se lăsase întunericul, vremea era destul de potrivnică statului pe afară (ploaie mărunță, însoțită de un vânt destul de tăios), specifică lunii noiembrie. De această dată eram singur, soția nu se „încumetase” să mă însoțească pe o asemenea vreme. Trebuie remarcat că dintre cei care îmi ies în cale, pe ploaie și vânt, peste 90 de procente sunt oameni însoțiți de câini, „cei mai buni prieteni ai omului”. Îmi vedeam eu de pașii mei și de gândurile mele când, deodată, observ, nu departe de locul în care mă aflam, o femeie (nu mă întrebați de vârstă că era întuneric și nu mi-am dat seama în ce zonă de etate se afla) aplecată, urmând fasciculul de lumină a unei lanterne și căutând cu febrilitate ceva anume, în iarba care împrejmua poteca pentru pietoni și biciclete, pe care ne aflam. În primul moment nu mi-am dat seama ce anume caută, dar în al doilea, am realizat că, desigur, excrementele câinelui care tocmai își terminase treaba. Cu lanterna! Doamna a întârziat, aplecată, căutând cu atenție maximă ceea ce câinele tocmai produse. În sinea mea se petrecea ceva neclar, dar, înainte de toate, eram destul de blocat de ceea ce văzusem. După ce am depășit momentul „critic” am luat-o la rece: domnule, e normal să fie așa, devreme ce astfel prevede codul civil (oare așa o fi?), altfel, dacă sunt prinși că ignoră regulile, intervine amenda care, cu siguranță, se ridică la câteva zeci de euro, poate atinge chiar 100, cum citesc acum pe homepage-ul orașului în care locuiesc.

Nu despre hrana pentru patrupede vreau să scriu aici, și nici să minimalizez funcția de socializare pe care ele o au, ele sunt, fără îndoială, multiple și benefice, ci despre lipsa unei anumite măsuri a lucrurilor (*modus in rebus*).

Desigur că un astfel de comportament al proprietarilor de animale de companie oglindește și nivelul lor de educație și civilizație și, sunt sigur, legislația în acest domeniu este destul de clară și în România; sper să nu mă înșel.

În anul 1992, la puțină vreme după ce ajunsesem aici, în Germania, am avut ocazia de a merge în Elveția, nu departe de Schaffhausen, un loc îndrăgît de turiști, cu o cascadă pe Rin. Eram cu soția și un alt cuplu, prieteni de familie, care veniseră și se instalaseră aici cu doi ani înaintea noastră. Veneam așadar cu toții din Transilvania (*Siebenbürgen*, cum

spun sașii despre ei înșiși), nu avusesem contact direct cu Occidentul și cu societatea de aici. Pe când ne plimbam noi printr-un parc amenajat cu locuri de joacă, căci în rândul turiștilor erau multe familii cu copii, prietena soției arată înspre un loc îngrădit, cu mai mulți țăruiși de mărimi și culori diferite, pe unul dintre ei, cel mai înalt, regăsindu-se o poză mare cu un câine. No, bată-vă minunea, m-am gândit și am zis eu, că toaletă publică pentru câini n-am știut că există! Am răs cu toții, dar nu am mai așteptat pentru a asista la un asemenea „ceremonial”, căci pe moment nu se arăta niciun câine pe acolo.

De la acea scenă din Elveția au trecut mai bine de trei decenii, lucrurile au avansat și, mai ales, s-au comercializat.

Câinele, precum și alte animale de companie, au bine cunoscuta funcție terapeutică pe care nu le-o contestă nimeni. A și avea unul înseamnă un membru suplimentar în familie, iar în cazul persoanelor vârstnice, singure, rolul lor devine unul absolut privilegiat, ceea ce are mai de preț persoana în cauză. În același timp, a fi în posesia unui câine presupune multă responsabilitate. El nu va putea rămâne singur mai mult de 8-9 ore, în vreme de concediu trebuie dus la „hotel” de specialitate, stăpânii trebuie să-i educe astfel încât să nu creeze probleme de natură socială, trebuie de asemenea duși cu regularitate la doctorul veterinar, purtați doar la lesă, dacă este cazul, iar anumite rase chiar cu botnițe. Vrem doar în trecere să amintim că au fost și cazuri de sfâșiere de oameni, de cazuri mortale cauzate de câini de luptă scăpați de sub control. Aceștia din urmă nu au voie să fie lăsați liberi decât pe teritoriu propriu stăpânului.

Desigur că grija față de aceste patrupede diferă de la țară la țară, în funcție de mai mulți factori pe care nu vreau eu să-i enumăr aici. Rămânând în D. constat că, mai ales în ultimii ani, numărul lor a crescut simțitor, dar nu este niciun pericol să se ajungă precum era în țara noastră în urmă cu mai mulți ani, când câinii vagabonzi erau o problemă la nivel național, cu centrul în capitală. Știu, există între timp și în România asociații care se ocupă de această categorie, de cei care nu mai au stăpâni și nici un acasă. Mutații în mentalitatea societății vis à vis de ei au avut loc peste tot, inclusiv în cercul de cunoscuți ori chiar al celor apropiați mie. Bunăoară, în curtea părintească, între casa noastră și cea a bunicilor, stătea de veghe tot timpul unul. Afară, ținut pe lanț. Bunicul, care pur și simplu îi îndrăgea, se juca des cu ei, era ascultat, se putea face chiar temut, căci dacă

săreau coarda acesta striga la ei, iar câinii se retrăgeau cu un scheunat moale și coada între picioare. Asta era situația pe când eram eu, dimpreună cu frații și verișorii noștri, copii. Zece-douăzeci de ani mai târziu, pe când mă aflam în concediu împreună cu familia și petreceam zile de vacanță în casa părintească, iau la cunoștință că bunicul renunțase la câinii tradiționali în favoarea unuia mic, pe care îl numea Castor și care, nu îmi venea să cred, era tot timpul cu el și își avea adăpostul în casă. Asta da progres!, constatam eu.

Câteva mențiuni cu referință la viața canină din Germania, pe care voiam să le mai punctez aici:

- Există așa numitele „Hundeschulen”, adică școli (de educare) a câinilor
- Orfelinate de specialitate
- Obligatorietatea vaccinului (cu siguranță valabil peste tot)
- Asociații care iau câinii în îngrijire pe vremea de concediu al posesorilor lor
- Desigur că legislativul prevede și o plată de impozit al cărei cotă variază în funcție de mai multe criterii
- Mulții posesori de câini se grupează în cercuri de prieteni, au întâlniri relativ dese, se amuză pe seama „odraslelor”, iar pentru câini ca atare acest lucru este, fără îndoială, benefic
- Atașarea față de ei - asta cred că are valabilitate oriunde - este indiscutabilă. Îmi aduc aminte de o colegă de serviciu căreia, în urmă cu vreo 20 de ani, îi murise pisica. Cu siguranță că este valabil și în cazul câinilor. Aceasta plângea, iar eu am înțeles-o perfect.

Ar fi încă multe de spus, dar nu vreau să fiu înțeles greșit, să dau impresia de erijare într-un „dușman” al animalelor de companie. Nicidecum. Doar în a se păstra proporțiile, a nu se exagera. Amintesc însă că pe glob trăiesc nu mai puțin de 735.000.000, ori trei sferturi de miliard (!) de semeni de-ai noștri care nu au suficientă hrană. E mai mult decât trist. Pe de altă parte, dacă un posesor de câine din USA ori Europa ar cumpăra mai puțină mâncare pentru câinele său s-ar schimba oare ceva?

„O viață de câine”, o sintagma care poate ar trebui reformată, ori cel puțin altfel formulată...

(Ostfildern la început de martie 2025)

Damaschin POP-BUIA

Lirica**Poetului Ion Mureșan**

Poemul lui Ion Mureșan,
„Poezie cu tractor” (volumul „Introducere în POEZIE”, Editura „Charmides”, Bistrița, 2023),
în care apar două tractoare:
unul românesc „UNIVERSAL 450”
și altul sovietic, „Kirov”,
mi-a adus aminte,
că și eu am condus un Kirov.
Acolo, la Cantonul CFR nr.41 din Chintelnic,
copilăria mea încărcată și cărată
cu trenurile care treceau
prin fața Cantonului,
s-a descărcat acum din mine,
ca dintr-un stick,
când am lecturat poezia lui Ion Mureșan,
tânără, zglobie,
în frânturi de imagini parcă
dintr-un documentar care prefața
filmele din anii școlii mele primare,
când stăteam pe burtă,
pe podelele, unse cu motorină
ale clasei unde învățam
și mă propteam în fața ecranului

Arăturile de toamnă ale memoriei

de lângă tablă.
Împreună cu fratele meu,
mai mic cu un an ca mine,
treceam primăvara și toamna
calea ferată, când auzeam
duduitul unui tractor.
Așteptam ca acesta
să se întoarcă
parcă din satul vecin Șieu-Cristur,
ieșind din burta orizontului.
Apoi eram chemați
să ne urcăm în tractor.
Ne uimeau șenilele lui,
manetele lui lucioase.
După aclimatizarea noastră sonoră
și cea motrică,
ni se da liber la manete,
de fapt tractoristul le manevra,
cu mânuțele noastre, sub palmele lui.
Era perioada de „înfrățire”,
a pământurilor țărănilor,
de extirpare a „haturilor”.
„-Acum zdrobim răzorul lui Ciogolea,
acum spargem meжда lui Morușan,
urmează delnița lui Breșfelean,

ne informa tractoristul,
parcă ar fi anunțat,
stația care urmează,
într-un tren de metrou.
La amiază ne așeza lângă el
și ne dădea și nouă
din merindea lui.
Mult mai târziu am aflat
că era un călugăr papistaș,
așa-i ziceau oameni,
alungat de la Nicula.
Poezia lui Ion Mureșan
mi-a reamintit numele tractorului.
Nu-mi pot explica,
cum au locuit în mine, atâta vreme,
spusele de atunci ale tractoristului:
„Mai târziu, nu știu cât de târziu
și voi veți fi vinovați de ziua da astăzi!”
Nu le-am uitat. Unde s-au ascuns ele?
Probabil că tractoarele lui Ion Mureșan
au început arăturile de toamnă
în memoria mea.

(continuare în pag. 8)

Ion Radu ZĂGREANU

Lirica

(continuare din pag. 7)

La profilat

In memoriam Monsenior Grigore Zăgrean

Când tata, muncitor la ștrec,
se nimerea ca echipa din care făcea parte,
să lucreze în apropierea
Cantonului CFR nr.41 din Chintelnic,
unde noi locuim,
mă strecuram pe furiș la el.
Îmi plăcea să-l urmăresc,
în special, când profila,
adică așeza cu o furcă mare,

Arăturile de toamnă ale memoriei

cu multe coarne, piatra
dintre traverse și până la terasament.
Cred că prefera să facă asta
și mi se părea priceput
la această lucrare.
Nu înțelegeam de ce șeful de echipă
îi spunea tatei, „Domnule părinte!”
Mă mai miram de faptul
că tata tot mișca din buze.
Peste ani, post- factum,
primeam o explicație,
tot de la el.
În timp ce profila,

el se ruga, rostea în gând Rozariul
sau Calea Crucii.
Pe coada furcii
și-a făcut mici semne, care schițau
parcursul acestor rugăciuni.
Tatăl meu, cu furca în mână,
pe limita superioară a terasamentului,
cu piatra spartă în față,
clădea și aranja, de fapt,
invizibile altare.
Atunci, Dumnezeu venea pe calea ferată.

Ion Radu ZĂGREANUIstorie**Actualități ardelenne
Ardealul și viața economică a României**

Se vântură mereu prin unele reviste străine povestea veche a unității geografice și economice a Ungariei, susținându-se că Ardealul nu are nici o capacitate de a se dezvolta din punct de vedere economic în afara granițelor acelei țări; ansamblul geografic armonic capabil de a se satisface complet din propria producție economică nu poate exista decât dacă întreaga regiune a provinciei de dincolo de Carpați ar fi înglobată la statul vecin.

Trecem peste adevărurile istorice și etnice și vom aminti faptul că drumurile economice care convergeau din Ardeal, încă din Evul Mediu, spre Câmpia Panonică erau așa de puține – două la număr – încât un istoric ungar susținea că Tisa și cu mlaștinile sale sunt cel mai mare „zăgaz”, în vreme ce Carpații n-au fost niciodată hotar de pământ românesc, ci coloană vertebrală a spațiului nostru vital național și economic.

Ardealul a avut totdeauna o fizionomie economică aparte, cu industrie și monedă deosebită de a Ungariei și Austriei.

Însuși istoricul maghiar S. Szilagyi afirmă, în mod categoric, faptul că Ardealul și Ungaria au format totdeauna două țări diferite, iar la sfârșitul veacului al 17-lea cronicarul transilvan Cserey susținea cu multă profecție în scris că „suferințele tale Transilvanie, patria mea iubită, să-ți fie de învățătură spre a evita orice uniune cu Ungaria”. Ardealul s-a dezvoltat economic fără sprijinul Ungariei și. De multe ori, împotriva ei, dat totdeauna la scutul Munteniei și Moldovei care țineau zid împotriva barbarilor cotropitori. Organizația politică și constituțională proprie, apoi particularitățile geografice deosebite ale acestei provincii, au dus în mod evident la o viață cu

total individuală din punct de vedere economic, cu un teritoriu vamal deosebit de cel al Ungariei. Înspre Ungaria existau, încă din vremi bătrâne, numai două vămi, în vreme ce legătura cu Principatele Române se făcea prin opt, dovadă de necontestat că Ardealul s-a orientat și din punct de vedere economic spre răsărit. Până la Marea Neagră sunt doar abia 400 km. din inima Ardealului, iar până la Marea Adriatică 800 km.

Examinând datele comerțului extern al Ungariei mari și mici cu țările din bazinul dunărean – susținea cu multă justete într-o conferință economistul ardelean, prof. univ. V. Pinga – „constatăm că legăturile comerciale cu țările din acest bazin, inclusiv cel carpatic, au fost și sunt reduse. Dacă Ungaria importă până la 70-80 % din importul său total mărfuri din țările care nu dețin niciun teritoriu al fostei Ungarii și exportă, în aceeași proporție, mărfuri în alte țări, înseamnă că legăturile economice dintre părțile componente ale fostei țări maghiare nu au fost și nu sunt organice, nu au fost și nu sunt absolut necesare.

În toți anii dinaintea Marelui Război – în afară de un neînsemnat excedent în 1908 – balanța comercială a Ungariei a fost deficitară. Este firesc ca un stat unitar din punct de vedere economic și geografic să aibă balanțe excedentare sau cel puțin echilibrate”.

Legăturile economice firești și tendința lor de a fi cât mai strânse cu România de dinainte de 1918 erau atât de puternice, încât între anii 1886-1892, când s-a declarat binecunoscutul război vamal, Arealul a rămas pradă celei mai crâncene crize economice.

Marile posibilități de integrare a economiei Ardealului în configurația economică a României s-au dovedit de altfel din plin după Unirea Sfântă din 1918. Numărul întreprinderilor a crescut de la 534 la 1.573 cât era în 1940; al capitalului investit de la 12.429 la 26.949 milioane lei; forța motrică de la 192.522 H.P. la 333.894 H.P.; personalul ocupat de la 74.978 la 154.921, iar valoarea producției de la 14.593 la 33.559 milioane lei.

Mai evident este programul industriei din orașul Brașov:

Anul	Numărul fabricilor	Numărul lucrătorilor	Forța motrică	Valoarea producției (mil. lei)
1918	50	5.676	7.173 H.P.	160
1919	291	24.795	56.394 H.P.	8.593

Deci numărul fabricilor a fost sporit în 22 ani de șase ori.

În cele două decenii Ardealul a fost pus în fața tuturor posibilităților firești de dezvoltare economică. Datorită multiplelor puteri de creație și a bogățiilor sale naturale, el a jucat un rol dominant¹.

¹ Tabelul din articol a fost întocmit și adaptat de redacție conform datelor originale.

Articol scris de Emil Boșca-Mălin și publicat în *Curentul*, București, anul XVI, 1943, nr. 5509, p. 3.

A consemnat **Alexandru DĂRABAN**De-ale lui Ilie

Broderii de cristale, fantezii din fulgi, frenezii din buline și petale măiaste, palmieri reci, ferigi din cuaternar prinse-n glaciațiuni, chirilice trăznite de ger, foite d-argint, urma mea prinsă-n pământ, umbra mea înghețată-n mormânt, oglinzi de argint viu, fantasmе, fantome, minusculi meteoriți din planete încremenite, iepuri și alte ființe polare, brățări și inele de argint viu, plumb, unelte reci, când am câștigat și noi, măierenii, toporașul de argint la Zakopane!

Februarie ovrei bijutier cum și cu ce meșteșug fabrică dintr-o banală picătură de apă o stea?! Dar din lacrima mea? DAR din lacrimile mele pentru tine un colier de stele! Stă Ylie la el în cochilie de var mucegăit c-un pahar de vin topit în gât, alintat cu căldură pe obraz

Grădinața de gheață din fereastră

și căldură de Argințica ș-atunci cum să nu-i dai ghes inimii să recite câte-un vers!

Vorba ceea, cum zice bădița George, coleg de viață la școala rurală:

Iarna-i grădinar, când vrea
Pune albe flori la geamuri,
Fără frunze și cotoare,
Fără chiar să aibă soare,
Numai cum le știe ea.
Mie-mi plac, că sunt de gheață,
Dar când suflă, pier din față.
Iarna-i un vestit dulgher,
Că ea poate, când voiește,
Peste râuri pod să puie
Fără lemne și fără cuie,

Fără nici un pic de fier;
Și gătește-așa deodată,
Pod întreg, dintr-o bucată.

Iarna-i meșter iscusit,
Că pe deal și pe câmpie
Țese-o pânză minunată,
Fără ițe, fără spată,
Fără fir de tort urzit.
Și din drăgălașa-i pânză
Dă și vântului să vânză.

În concluzie februar e mare meseriaș: grădinar, țesător, dulgher, bijutier, meteorolog; când inspectez grădina din fereastră știu câte grade am în sticlă!

(20. 02. '25)

Ilie HOZARedactor-șef: **ICU CRĂCIUN**Redactori: **Viluț Cărbune, Ilie Hoza, [Macavei Al. Macavei], Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.**

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare și tehnoredactare computerizată: **Viorel-Daniel Partene**E-mail: **icu_craciun@yahoo.com**Tipar: **REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,**

Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643